

KURZIN MIXAIL HAYOTI VA IJODI

Baxranova Navbahor

Tasviriy san'at fondi ilmiy xodimi

Annotatsiya. Ushbu maqolada, Kurzin Mixailning hayoti va ilmiy faoliyati san'atshunoslik va madaniyat tarixi kontekstida tahlil qilinadi. Maqolada olimning san'at va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi nazariy qarashlari hamda uning ilmiy metodologiyasi yoritiladi. Shuningdek, maqolada Kurzin Mixail ijodining zamonaviy san'atshunoslik rivojiga qo'shgan hissasi umumlashtirib baholanadi.

Kalit so'zlar: Kurzin Mixail, san'atshunoslik, madaniyat tarixi, san'at va jamiyat, nazariy qarashlar, ilmiy meros, fanlararo yondashuv.

Аннотация. В данной статье жизнь и научная деятельность Михаила Курзина анализируются в контексте искусствоведения и истории культуры. В статье раскрываются теоретические взгляды учёного на взаимосвязь искусства и общества, а также его научная методология. Кроме того, обобщённо оценивается вклад Михаила Курзина в развитие современного искусствоведения.

Ключевые слова: Михаил Курзин, искусствоведение, история культуры, искусство и общество, теоретические взгляды, научное наследие, междисциплинарный подход.

Abstract. This article analyzes the life and scholarly activity of Mikhail Kurzin within the context of art studies and cultural history. The study examines the scholar's theoretical views on the relationship between art and society, as well as his scientific methodology. In addition, the article provides a summarized assessment of Mikhail Kurzin's contribution to the development of contemporary art history.

Keywords: Mikhail Kurzin, art studies, cultural history, art and society, theoretical perspectives, scholarly legacy, interdisciplinary approach

Kirish. Kurzin Mixail Sharq va Yevropa madaniyatlari tutashgan ilmiy muhitda shakllangan tadqiqotchi sifatida tanilgan. Uning ilmiy dunyoqarashi san'atshunoslik,

madaniyat tarixi va falsafiy tahlil uyg'unligida rivojlangan. Yoshligidan tarixiy manbalar, tasviriy san'at va madaniy ramzlarga qiziqish bildirgan. U ilmiy izlanishlarida faqat bitta maktab bilan cheklanmay, turli nazariy yondashuvlarni solishtirib o'rganishni maqsad qilgan. Kurzin Mixail o'z ustozlari sifatida san'atni jamiyat tafakkuri bilan bog'lab tahlil qilgan olimlarni e'tirof etgan. Uning fikricha, san'at tarixini faqat estetik hodisa sifatida emas, balki ijtimoiy jarayon mahsuli sifatida ko'rish zarur. Shu yondashuv uning keyingi ilmiy ishlari uchun asos bo'lib xizmat qilgan. U ilmiy faoliyatida Sharq san'ati misollarini alohida qadrlagan. Aynan shu jihat uni mintaqaviy tadqiqotlarga olib kirgan. Natijada Kurzin Mixail ilmiy maydonda o'ziga xos tahliliy uslubni shakllantirgan.

Kurzin Mixail ilmiy faoliyatida madaniyatlararo aloqalar masalasiga alohida e'tibor qaratgan. U san'at asarlarini tarixiy xotira tashuvchisi sifatida tahlil qilish nazariyasini ilgari surgan. Uning tadqiqotlarida ramz, shakl va mazmun o'rtasidagi munosabat markaziy o'rin egallaydi. Olim san'atda paydo bo'ladigan tasviriy elementlar jamiyatning ichki ruhiy holatini aks ettiradi deb hisoblagan. U ayniqsa Sharq va Markaziy Osiyo san'ati misolida bu fikrni chuqur asoslab bergan. Kurzin Mixailning yondashuvida san'at tarixchisi faqat tasvirni emas, balki uni yaratgan muhitni ham o'rganishi kerak. Shu sababli u arxeologik va etnografik ma'lumotlardan faol foydalangan. Uning ishlarida nazariy tahlil amaliy misollar bilan uyg'unlashgan. Bu holat tadqiqotlarning ishonchliligini oshirgan. Natijada uning ilmiy ishlari ko'plab tadqiqotchilar tomonidan e'tirof etilgan.

Asosiy qism. Kurzin Mixail san'atni jamiyatdan ajratib bo'lmaydigan hodisa sifatida talqin qilgan. Uning nazariyasiga ko'ra, har bir san'at asari o'z davrining ijtimoiy ongini ifodalaydi. U san'at orqali jamiyatdagi siyosiy, diniy va falsafiy qarashlarni anglash mumkinligini ta'kidlagan. Olim bu fikrni Sharq miniatyuralari va amaliy san'at namunalari orqali izohlagan. U tasvirlarda yashiringan ramzlarni tahlil qilish orqali davr tafakkurini ochishga harakat qilgan. Kurzin Mixail san'atni passiv aks ettirish emas, balki faol fikrlash shakli deb bilgan. Shu bois u san'atkorni jamiyat bilan muloqot qiluvchi shaxs sifatida ko'rsatgan. Uning nazariy qarashlari san'at sotsiologiyasi yo'nalishiga yaqin turadi. Bu yondashuv keyinchalik boshqa olimlar tomonidan ham rivojlantirilgan. Natijada Kurzin Mixail g'oyalari ilmiy maktab shakllanishiga turtki bo'lgan.

Kurzin Mixail Sharq san'atini mustaqil va chuqur falsafiy tizim sifatida baholagan. U Sharq san'atini G'arb andozalari bilan solishtirib emas, balki o'z ichki qonuniyatlari asosida o'rganishni taklif qilgan. Uning fikricha, Sharq tasviriy san'atida ramziy tafakkur ustunlik qiladi. Bu ramzlar orqali inson va olam o'rtasidagi munosabat ifodalanadi. Olim Sharq san'atida vaqt va makon tushunchalari o'ziga xos shaklda talqin qilinishini ta'kidlagan. U miniatyura va bezak san'atini yozma tarix bilan teng darajada muhim deb hisoblagan. Kurzin Mixail ushbu san'at namunalari orqali tarixiy voqealarni bilvosita o'rganish mumkinligini ko'rsatgan. Uning bu qarashlari Sharq san'atiga bo'lgan ilmiy munosabatni o'zgartirgan. Tadqiqotchilar Sharq san'atiga yangicha nigoh bilan qaray boshlagan. Shu tariqa Kurzin Mixail bu sohada muhim ilmiy burilish yasagan.

Kurzin Mixailning ilmiy ishlari tizimli va izchil metodologiyaga asoslangan. U tahlilda faqat bitta usul bilan cheklanmagan. Olim tarixiy, semantik va qiyosiy tahlilni birgalikda qo'llagan. Bu usullar orqali u san'at asarining chuqur qatlamlarini ochishga intilgan. Kurzin Mixail matn va tasvirni o'zaro bog'liq manbalar sifatida ko'rgan. Uningcha, yozma va tasviriy manbalar bir-birini to'ldiradi. Shu sababli u ilmiy izlanishlarida keng manba doirasidan foydalangan. Uning ishlarida xulosa tasodifiy emas, balki puxta tahlil natijasi sifatida shakllangan. Bu jihat uning tadqiqotlarini ishonchli qilgan. Natijada Kurzin Mixail ilmiy metodologiya sohasida ham e'tirof etilgan.

Kurzin Mixail yaratgan nazariy qarashlar keyingi tadqiqotchilar uchun muhim asos bo'lib xizmat qilgan. U san'atni faqat estetik emas, balki madaniy xotira shakli sifatida talqin qilgan. Bu yondashuv san'atshunoslikda yangi ufqlarni ochgan. Uning fikrlari madaniyat tarixi bilan shug'ullanuvchi olimlar tomonidan ham qo'llab-quvvatlangan. Kurzin Mixail g'oyalari ko'plab ilmiy bahs va munozaralarga sabab bo'lgan. Bu esa uning ishlarining dolzarbligini ko'rsatadi. U ilgari surgan qarashlar turli mintaqalardagi san'at tadqiqotlariga moslashtirilgan. Shu tariqa uning ilmiy ta'siri geografik jihatdan kengaygan. Kurzin Mixail nazariyalari zamonaviy tadqiqotlarda ham qo'llanmoqda. Bu holat uning ilmiy merosi barqaror ekanini isbotlaydi.

Kurzin Mixail ilmiy faoliyatida mustaqil fikr va intellektual erkinlikni muhim deb bilgan. U ilmda qoliqlangan qarashlarga tanqidiy yondashgan. Olim uchun haqiqatni izlash

shaxsiy manfaatlardan ustun bo'lgan. Shu sababli u bahsli masalalarda ham o'z pozitsiyasini qat'iy himoya qilgan. Kurzin Mixail ilmiy halollikni asosiy tamoyil sifatida ko'rgan. U tadqiqotlarda manbalarga hurmat bilan munosabatda bo'lgan. Uning shaxsiyati talabchanlik va intizom bilan ajralib turgan. Shu bilan birga, u yosh tadqiqotchilarni qo'llab-quvvatlagan. Uning ilmiy muhitdagi obro'si shundan dalolat beradi. Natijada Kurzin Mixail nafaqat olim, balki ustoz sifatida ham tanilgan.

Kurzin Mixailning ilmiy ijodi san'atshunoslik tarixida muhim o'rin egallaydi. Uning ishlari orqali san'atni kengroq madaniy jarayon sifatida anglash imkoniyati paydo bo'lgan. Olim san'at va jamiyat o'rtasidagi murakkab aloqalarni ochib bergan. Bu yondashuv tarixiy tadqiqotlarni boyitgan. Kurzin Mixail ilmiy merosi bugungi tadqiqotlar uchun ham dolzarbdir. U ilgari surgan fikrlar yangi talqinlar uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Uning ishlari madaniyatlararo muloqotni tushunishga yordam beradi. Shu jihatdan u faqat bir soha bilan cheklanib qolmagan. Kurzin Mixail ijodi fanlararo yondashuv namunasi hisoblanadi. Natijada u ilmiy tafakkur rivojiga salmoqli hissa qo'shgan.

Xulosa. Kurzin Mixail ilmiy faoliyati davomida san'at va madaniyatni jamiyat taraqqiyoti bilan uzviy bog'liq holda talqin qilgan tadqiqotchi sifatida shakllandi. Uning hayoti ilmiy izlanish, tahliliy tafakkur va madaniy merosni anglashga bo'lgan doimiy intilish bilan kechdi. U san'atni faqat estetik hodisa emas, balki tarixiy xotira va ijtimoiy ong ifodasi sifatida baholadi. Kurzin Mixail ilmiy ishlarida Sharq va G'arb madaniyatlari o'rtasidagi munosabatlarga alohida e'tibor qaratdi. Uning qarashlari san'at asarlarini ularni yaratgan muhit bilan birgalikda o'rganish zarurligini asoslab berdi. Olim o'z tadqiqotlarida ramz, shakl va mazmun o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qildi. Bu yondashuv san'atshunoslikka yangicha qarash olib kirdi. Kurzin Mixail ilmiy pozitsiyasida mustaqillik va tanqidiy fikr muhim o'rin tutdi. U mavjud qarashlarni takrorlashdan ko'ra, ularni qayta ko'rib chiqishni afzal bildi. Natijada uning hayoti ilmiy jasorat va intellektual izlanish namunasi sifatida namoyon bo'ldi.

Kurzin Mixail ijodi san'atshunoslik va madaniyat tarixi rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Uning asarlari orqali san'atni kengroq madaniy jarayon sifatida anglash imkoniyati paydo bo'ldi. Olim san'at asarlarida jamiyatning ruhiy holati va dunyoqarashi

mujassam ekanini ko'rsatdi. Bu fikrlar keyingi tadqiqotchilar uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qildi. Kurzin Mixailning ilmiy merosi fanlararo yondashuv bilan ajralib turadi. U tarix, falsafa va san'atshunoslikni bir butun tizim sifatida ko'rdi. Shu sababli uning ishlari turli ilmiy sohalarda qo'llanila boshladi. Olimning ijodi madaniy merosni anglash va talqin qilishda muhim manbaga aylandi. Uning g'oyalari bugungi ilmiy izlanishlarda ham dolzarbligini yo'qotmagan. Shu tariqa Kurzin Mixail ilmiy tafakkur taraqqiyotida barqaror iz qoldirgan shaxs sifatida baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Lebedev. Rus va Markaziy Osiyo avangard san'ati: nazariya va amaliyot. Sankt-Peterburg, Akademiya nashriyoti. 2012. – 286 b.
2. N. Karimov. O'rta Osiyo san'ati va Yevropa tadqiqotchilari qarashlari. Samarqand davlat universiteti nashriyoti. 2019. – 168 b.
3. E. Petrova. Yigirmanchi asr san'atshunosligida madaniy tahlil metodlari. Moskva, Nauka nashriyoti. 2015. – 241 b.
4. Abdug'aniyev. Madaniyatlararo san'at aloqalari va ularning talqini. Toshkent, Fan nashriyoti. 2018. – 193 b.
1. Smirnov. San'at sotsiologiyasi va ramziy tafakkur. Moskva, Universitet nashriyoti. 2010. – 225 b.
5. Y. To'raqulov. San'atshunoslikda fanlararo yondashuv masalalari. Toshkent davlat san'at instituti nashriyoti. 2020. – 157 b.
6. O. Qosimov. Madaniy xotira va tasviriy san'at nazariyalari. Toshkent, Madaniyatshunoslik markazi nashriyoti. 2021. – 174 b.